

EVOLUȚIA PIETEI DE ASIGURĂRI ÎN CONDIȚIILE MODIFICĂRII CADRULUI REGULATOR

CRISTINA UNGUR, doctorandă, IEFS

**Recenzent: ANGELA TIMUȘ, doctor,
conferențiar cercetător, IEFS**

The main objective of the insurance sector is to build a stable and transparent market, based on modern technologies of insurance, able to protect the interests of citizens and of economic agents, and to become an important source of investments for economic development of the country. To realize that is necessary existence of appropriate regulatory framework. In the Republic of Moldova the law for regulation of insurance market, based on private property, was adopted two decades ago. The changes that occurred with the change of law caused a lot of disturbance in the main indicators of the insurance sector, but has resulted in significant market and its functioning in a legal framework adjusted to European standards.

Key words: insurance market, total gross premiums, density of insurance industry, penetration of insurance industry, market share, regulatory framework, participants, brokers, life insurance, non-life insurance.

Cuvinte cheie: piața de asigurări, total gross premiums, density of insurance industry, penetration of insurance industry, market share, regulatory framework, participants, brokers, life insurance, non-life insurance.

Introducere. Odată cu transformările de ordin politic, social și economic care au avut loc în anii 1990, în Republica Moldova au început reformele și în domeniul asigurărilor. În special după adoptarea Legii nr. 1508-XII din 15 iunie 1993 cu privire la asigurări, s-a stabilit modul de activitate pe piața asigurărilor în baza proprietății private, astfel începând o nouă etapă de dezvoltare a sectorului asigurărilor. Având în vedere că au trecut doar două decenii, putem spune că piața asigurărilor în Republica Moldova este una destul de tânără și presupune un nivel mai modest de dezvoltare comparativ cu țările care desfășoară activitatea de asigurare de secole.

Conținutul de bază. În Marea Britanie, de exemplu, începuturile activității de asigurare au fost puse în anii 1680, iar în Statele Unite ale Americii prima companie de asigurări a demarat activitatea în 1732. Dar și în țara noastră, care era parte componentă a Uniunii Sovietice, a fost creată prima rețea teritorială „Gosstrah” în anul 1921, iar în 1949 a fost deschisă diviziunea „Gosstrah” în RSSM. Aceasta însă funcționa conform principiului monopolului de stat. Odată cu formarea companiei ASITO SA în anul 1991, în Republica Moldova a început afirmarea antreprenoriatului și reorganizarea în sfera asigurărilor.

Pentru comparație putem menționa România ca fiind o țară mai apropiată geografic, politic și istoric. Astfel, românii au înființat prima societate cu capital integral privat în 1990 la Timișoara (UNITA SRL).

Evident că este incomparabil nivelul de dezvoltare al piețelor cu o istorie bogată, cum sunt cea din SUA sau Marea Britanie, cu piața din Republica Moldova, deoarece experiența țării noastre este cu câteva sute de ani mai în urmă. Pe de altă parte, existența reperelor de activitate oferite de piețele cu grad sporit de maturitate, oferă posibilitatea evitării greșelilor și preluării continue a experienței favorabile întru dezvoltarea și consolidarea sectorului de asigurări autohton.

Una din prioritățile majore ale Republicii Moldova după obținerea independenței a fost tendința spre Spațiul Economic European, care presupune integrarea economică bazată pe implementarea reglementărilor economice europene. În scopul elaborării unui cadru regulator echivalent cu cel în vigoare în Uniunea Europeană, au fost aprobate o serie de acte legislative care reglementează modul de organizare și funcționare a asigurărilor, reasigurărilor și intermediarilor precum și supraveghează activitatea acestora. La momentul actual, cele mai importante legi în baza cărora are loc activitatea de asigurare în Republica Moldova sunt: Legea nr. 407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări”; Legea nr. 414-XVI din 22.12.2006 „Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule”; Legea nr. 243-XV din 08.07.2004 „Privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură”; Legea nr. 1553-XIII din 25.02.1998 „Cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă a transportatorilor față de călători” ș. a.

Organul în competența căruia intră supravegherea și controlul domeniului de asigurări din Republica Moldova este Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF). Atribuțiile acesteia sunt determinate de Legea privind CNPF, aprobată prin modificarea Legii nr. 192-XIV din 12.11.1998 și Regulamentul privind organizarea și funcționarea CNPF, intrate în vigoare în toamna anului 2007. CNPF este o autoritate autonomă care poartă răspundere în fața Parlamentului și prezintă anual raport de activitate.

Legile aprobate pe parcursul anilor, care aveau drept scop dezvoltarea și consolidarea pieței asigurărilor au suferit modificări. Una din marile provocări pentru industria asigurărilor și beneficiarii produselor de asigurare a fost reforma regulatorie din anul 2006 realizată prin intermediul noii Legi nr. 407-XVI din 21.12.2006 cu privire la asigurări. Pe lângă alte restricții și cerințe, aceasta a stabilit

dimensiunile obligatorii ale capitalului social, schimbare la care companiile de asigurări erau obligate să se conformeze treptat. Impactul acestei schimbări a fost unul simțitor, astfel în anul 2009 au rămas de două ori mai puține companii de asigurări pe piața Republicii Moldova comparativ cu anul 2003.

Cu toate acestea, sectorul asigurărilor în Republica Moldova înregistrează ritmuri dinamice de creștere pe parcursul ultimilor ani. În contextul reformelor efectuate în domeniul asigurărilor, a sporit venitul din primele de asigurare/reasigurare încasate. Astfel creșterea a fost una semnificativă – de la 289,9 milioane MDL în 2003 la 914,7 milioane MDL în 2010. Comparativ cu anul 2009 volumul primelor subscrise brute încasate în 2010 a înregistrat o creștere de 12%.

Tabelul 1. Dinamica indicatorilor de bază, ce caracterizează rolul asigurărilor în economia Republicii Moldova, anii 2003-2006

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Populația, mil. loc.	3,618	3,607	3,600	3,589	3,581	3,573	3,267	3,563
PIB, mil. MDL	27619,00	32032,00	37652,00	44754,3	53429,5	62921,5	60429,8	71885,4
Prime brute subscrise, mil. MDL	289,9	379,0	413,3	559,6	724,2	837,2	816,5	914,7
Despăgubiri, mil. MDL	75,5	101,5	121,2	191,3	235,3	273,8	361,2	322,7
Gradul de penetrare a asigurărilor în PIB, %	1,05	1,18	1,10	1,25	1,36	1,34	1,36	1,27
Nr. companiilor de asigurare	43	28	32	33	33	28	24	24
Densitatea asigurărilor, lei	80,13	105,08	114,8	155,9	202,2	234,3	249,9	256,7
Prima medie pentru o companie, mil. MDL	6,74	13,54	12,92	16,94	21,95	29,9	34,02	38,11

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor CNPF pentru anii 2003-2011.

Rezultatele în sectorul asigurărilor pe parcursul anilor indică o piață stabilă, care se află în proces de continuă dezvoltare și consolidare, dar și reflectă creșterea nivelului de încredere a consumatorilor de produse de asigurare față de sistemul de asigurări existent în Republica Moldova.

Este evident că ritmurile creșterii primelor de asigurare încasate sunt instabile și neomogene, înregistrând variații destul de bruște, dar se observă că odată cu scăderea nivelului PIB se înregistrează și o diminuare a volumului primelor încasate. Aceasta reflectă interdependența sistemelor economice și, în particular, importanța industriei asigurărilor pentru economia per ansamblu.

Cota de participare a sectorului de asigurări în PIB se determină prin așa-numitul *grad de penetrare a asigurărilor*. Analizând acest indicator, constatăm că asigurările în Republica Moldova ocupă un loc ne semnificativ în economia țării, având un grad de penetrare în PIB în jur de 1.3%. Acest fapt este regretabil având în vedere rolul major al industriei asigurărilor în procesul de dezvoltare durabilă a unei economii moderne.

Totodată este de menționat, că diferența dintre primele încasate și despăgubirile plătite de asigurători este una semnificativă. În condițiile unui sistem de asigurări funcțional și transparent, orientat spre binele consumatorului, acest raport ar trebui să fie mult mai mic. De exemplu, în România, conform statisticii ultimilor 3 ani, primele subscrise brute depășesc volumul despăgubirilor achitate de aproximativ 1,6 ori. În Republica Moldova același indicator ne arată că se achită de trei ori mai puțin decât se câștigă. Pentru Republica Moldova este specific fenomenul de birocratizare excesivă la toate nivelele și sectorul de asigurări nu este o excepție. De exemplu, conform Legii cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagube produse de autovehicule nr. 414-XVI din 22.12.2006, asiguratul este obligat în 48 de ore, din momentul producerii accidentului, să înștiințeze asiguratorul care a emis polița AORCA. Iar acesta din urmă va întocmi un dosar de daune în care se vor include obligatoriu copiile de pe documentele de constatare a faptului și a circumstanțelor în care s-a produs accidentul, explicația asiguratului sau a utilizatorului de autovehicul privind producerea accidentului, cererea persoanei păgubite, procesul-verbal de constatare a pagubelor și unul suplimentar dacă este cazul, actul de evaluare a cheltuielilor de reparație, documentele care confirmă efectuarea reparațiilor etc. [3]. Deci este nevoie de o serie de acte care nu sunt atât de simple de obținut. Cu toate acestea, asiguratorul este în drept să înainteze împotriva asiguratului acțiune de regres privind cheltuielile suplimentare aferente neîndeplinirii anumitor prevederi. Spre regret, asigurătorii din Republica Moldova uneori fac abuz de prevederile legislației și utilizează cadrul regulator pentru a evita achitarea despăgubirilor. Chiar dacă în ultimii ani legislația națională a fost ajustată la cea a UE, totuși în țările europene procedura de ridicare a despăgubirilor este mult mai simplă și e orientată spre comoditatea consumatorului serviciului de asigurare. La noi însă această cultură a afacerii încă nu este atât de dezvoltată și se merge pe principiul economisirii sau eschivării de la plăți, astfel încrederea populației în companiile de asigurări scade.

Încă un indicator care reflectă nivelul de dezvoltare al pieței asigurărilor este *densitatea asigurărilor*, care se determină prin raportarea volumului de prime subscrise brute la numărul de populație. În perioada 2003-2010 densitatea asigurărilor a crescut continuu, iar cota asigurărilor în PIB s-a menținut relativ constantă, cu o diminuare ne semnificativă înregistrată în 2010.

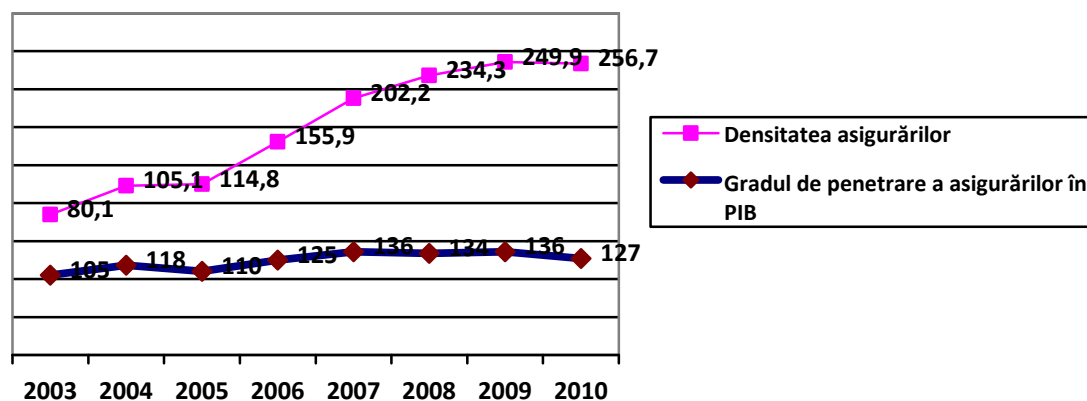

Fig. 1. Dinamica gradului de penetrare a asigurărilor în PIB și a densității asigurărilor în perioada 2005-2010

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor CNPF pentru anii 2003-2010

Pentru comparație putem menționa că, conform datelor din Anuarul statistic de asigurare, editat de OECD, gradul de penetrare a asigurărilor în PIB, în alte țări, este mult mai mare. Chiar și într-un stat atât de mic ca Luxemburgul acest indicator ajunge la 27-30%, urmat fiind de Irlanda și Marea Britanie cu peste 15%. În SUA și Germania, unde industria asigurărilor este una din cele mai puternice din lume, acest indicator este de 10,5% și respectiv 6,58%. Evident că Republica Moldova rămâne mult în urmă cu un grad de penetrare a asigurărilor în PIB de doar 1,27%, asemănător țării vecine România care indică 1,62% conform Raportului CSA pentru anul 2010.

Conform ultimelor date ale CNPF (Tabelul 3), primele brute subscrise sunt repartizate neuniform pe categoriile de asigurări. Cele mai populare asigurări se dovedesc a fi cele obligatorii și anume asigurările de răspundere civilă auto care dețin o cotă de 50,85% din totalul primelor subscrise. Aceasta denotă că cetățenii Republicii Moldova se asigură doar din cauza că sunt impuși de legislație. Astfel cea mai mică cota este deținută de asigurările de persoane, care sunt benevole și includ asigurarea de viață, sănătate sau asigurarea de accidente.

Tabelul 2. Structura agregată a portofoliului de asigurare în 2010

Produse de asigurare	Total (mil. MDL)	Cota
Asigurarea de bunuri	331,217	36,20
Asigurarea de persoane	117,09	12,80
<i>asigurarea de sănătate</i>	45,431	4,96
<i>asigurarea de viață</i>	53,819	5,88
<i>asigurarea de accidente</i>	17,839	1,94
Asigurarea de răspundere civilă	465,222	50,85
<i>asigurarea internă</i>	215,416	23,54
<i>Cartea Verde</i>	170,57	18,64
<i>alte</i>	79,235	8,66
Prime încasate din reasigurări	1,185	0,12
Total	914,715	100

Sursa: Raport CNPF 2010.

În ceea ce privește participanții pieței de asigurări, constatăm că numărul acestora în Republica Moldova a fost determinat de impunerea prin lege a cerințelor privind capitalul minim și rezervele obligatorii.

Pe parcursul anilor numărul companiilor de asigurare care activează pe piața de asigurări a scăzut simțitor (Figura 2). Conform datelor oferite de CNPF, în Republica Moldova activează la moment 24 de companii de asigurare și 63 de brokeri de asigurare și reasigurare.

Din Figura 2 se observă că până la adoptarea noilor condiții de activitate stabilite prin Legea cu privire la asigurări, numărul companiilor de asigurări se menținea constant. În urma instituirii noilor reguli de joc, numărul companiilor a început a descrește, în mare parte datorită nerespectării prevederii privind majorarea capitalului social.

Totodată, noua Lege a permis instituirea noilor servicii de asigurare și deci diversificarea portofoliului de asigurări. Acest fapt a dus la necesitatea apariției intermediarilor pe piața de asigurări. Astfel, în anul 2009 au apărut primii brokeri de asigurări/reasigurări numărul cărora a crescut simțitor pe parcursul ultimilor ani, ajungând la 63.

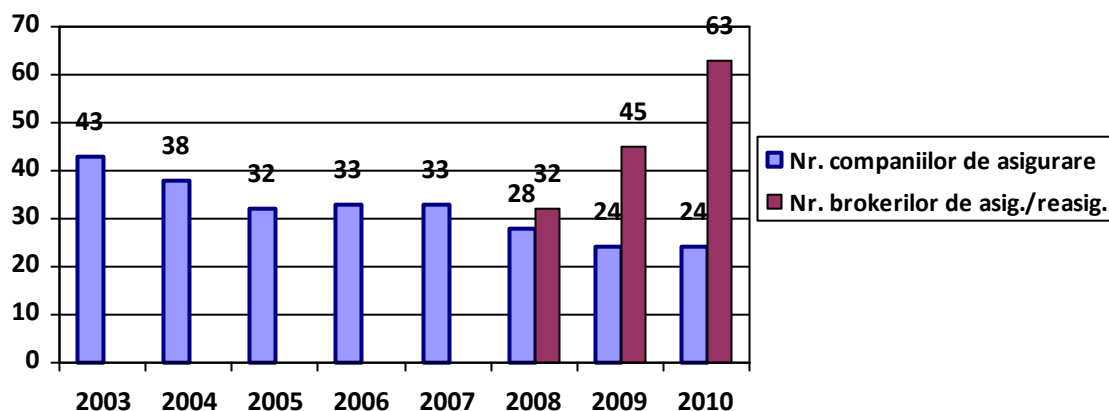

Fig. 2. Evoluția numărului de companii de asigurare și brokerilor de asigurare/reasigurare licențiați în perioada 2003-2011

Sursa: CNPF, rapoartele anuale pentru perioada 2003-2011.

Analizând nivelul primelor de asigurare subscrise pentru fiecare companie de asigurări, constatăm că piața asigurărilor din Republica Moldova este foarte polarizată. În anul 2008, din 28 de companii care activau pe piață, primele două companii (ASITO S.A. și MOLDA SIG SRL) dețineau 52,55% din cota de piață. Către finele anului 2010 și-a întărit pozițiile încă una din companii (Grawe Carat Asigurări), astfel 61,1% din cota de piață o dețineau 3 din 24 de companii. Acest fapt se datorează în mare parte susținerii selective din partea autorităților a unor anumite companii.

Datorită reglementării sectorului prin adoptarea normelor legislative corespunzătoare, asigurările au devenit un domeniu de interes pentru investitorii străini. Astfel în ultimul an companiile de asigurare din Republica Moldova au fost susținute de investitorii străini în proporție de 33,45%. Aceasta oferă o posibilitate sporită de dezvoltare a afacerii prin mărirea capitalului statutar al asigurătorilor.

Concluzii. Urmare a celor expuse, putem concluziona că piața asigurărilor din Republica Moldova pe parcursul activității în baza proprietății private a fost supusă multor schimbări de ordin regulator. Astfel, legislația în domeniu a suferit modificări esențiale pe parcursul anilor contribuind la consolidarea și dezvoltarea sectorului asigurărilor, dar totodată creând dificultăți pentru unele companii, care n-au rezistat exigențelor impuse și au încetat activitatea.

Pe de altă parte, perfecționarea legislației și ajustarea acesteia la normele europene a dus la fortificarea pieței asigurărilor și în special a actorilor ce operează pe această piață. Adoptarea Legii nr. 407-XVI din 21 decembrie 2006 cu privire la asigurări, care a stabilit cadrul regulatoriu de supraveghere echivalent cu cel aplicat în Uniunea Europeană, constituie un suport important în dezvoltarea pieței asigurărilor, în transformarea acesteia într-un element de bază al sectorului financiar.

Referințe bibliografice

1. GAMURARI, Veaceslav. Nivelul culturii asigurărilor în Republica Moldova. [Accesat 23.05.2012]. Disponibil: <http://xprimm.md/Nivelul-culturii-asigurarilor-in-Republica-Moldova-articol-2,194-39464.htm>.
2. Insurance Statistics Yearbook 1999-2008. OECD. 2010. 506 p. [Accesat 16.05.2012]. Disponibil: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/ocd/finance-and-investment/insurance-statistics-yearbook-2010_ins_stats-2010-en-fr.
3. Legea cu privire la asigurări: nr. 407 din 21.12.2006. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2007, nr. 47-49, art. 213.
4. Rapoartele anuale ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare pentru anii 2003-2010. [Accesat 16.05.2012]. Disponibil: www.cnpf.md.
5. Rapoartele anuale ale Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor din România pentru anii 2010-2011. [Accesat 20.05.2012]. Disponibil: www.csa-isc.ro.
6. ARKELL, Julian. The Essential Role of Insurance Services for Trade Growth and Development. The Geneva Association. 2011, decembrie. 20 p. [Accesat 16.05.2012]. Disponibil: http://www.genevaassociation.org/PDF/BookandMonographs/GA2011-The_Essential_Role_of_Insurance_Services.pdf.
7. RUSU, Iulian, ROȘCOVAN, Viorel, VEREJAN, Oleg, MORARENCO, Svetlana. Dezvoltarea și diversificarea pieței de asigurări. 2011, aprilie. 80 p. [Accesat 16.05.2012]. Disponibil: http://www.soros.md/files/publications/documents/Raport_Soros%20asigurari.pdf.
8. World Insurance Report 2011. 40 p. [Accesat 15.03.2012]. Disponibil: www.campgemini.com.